

Opinie privind condițiile acordului de împrumut de 200 milioane EUR, oferit Republicii Moldova de Federația Rusă

22 aprilie 2020

Autori: Sergiu Tofilat, Valeriu Pașa

(1) Pe 17.04.2020 președintele Igor Dodon a publicat pe pagina sa de Facebook acordul de împrumut în valoare de €200 milioane, oferit de Federația Rusă¹. Împrumutul este oferit în urma înțelegerilor între Igor Dodon și Vladimir Putin din decembrie 2019. Acordul va intra în vigoare după ce va fi ratificat de parlamentele ambelor țări. Destinația împrumutului este pentru acoperirea deficitului bugetar și pentru finanțarea proiectelor comune ale părților. De regulă, prin acordarea împrumuturilor Federația Rusă urmărește scopul de sprijini o guvernare loială regimului de la Kremlin.

Condițiile împrumutului

Potrivit acordului publicat de Igor Dodon, împrumutul este acordat la următoarele condiții:

Suma	200 milioane EUR, inclusiv: <ul style="list-style-type: none">• Tranșa 1 în sumă de 100 milioane EUR, în termen de 30 zile de la ratificarea contractului.• Tranșa 2 în sumă de 100 milioane EUR, nu mai târziu de 31 Oct 2020.
Termen de rambursare	10 ani, începând cu 15 Mar 2021
Grafic de rambursare	Împrumut – semianual pe 15 Mar și 15 Oct în rate egale Dobândă – semianual pe 15 Mar și 15 Oct
Rata dobânzii	2% anual
Penalități pentru sumele restante	(2% anual * 150%) * suma restantă, care include: <ul style="list-style-type: none">– soldul împrumutului– dobândă– (!) datorii și penalități acumulate pentru alte împrumuturi, inclusiv private (a se vedea p. 3 de mai jos)
Rambursare anticipată	Se admite, cu notificare prealabilă cu 3 luni înainte de data plății

¹ <https://www.facebook.com/dodon.igor1/posts/2510077015899844>

Prevederi abuzive în acordul de împrumut

(2) Utilizarea împrumutului pentru proiecte care vor fi realizate de companii rusești.

Art. 3.3 din acord prevede că scopul împrumutului include realizarea proiectelor comune moldo-ruse, iar Republica Moldova se obligă să asigure participarea companiilor ruse la realizarea proiectelor respective. În prezent nu există nici o informație publică despre ce fel de proiecte este vorba, oportunitatea lor pentru Moldova, costurile, precum și lista companiilor ruse care vor executa proiectele. Ținând cont de practica larg răspândită în Federația Rusă și obediența lui Igor Dodon față de Vladimir Putin, putem admite că Dodon va promova companiile controlate de persoanele din anturajul lui Putin, iar aceste companii vor executa proiectele la costuri majorate cu scopul de a delapida o parte din împrumut;

(3) Includerea altor obligații la datoria totală.

Art. 7.2. din acord prevede că Republica Moldova se obligă să restituie nu doar împrumutul de 200 milioane EUR, dar și alte împrumuturi primite de la Federația Rusă, inclusiv credite obținute de către debitori din Moldova de la băncile rusești, care au fost garantate de Federația Rusă sau de „Agenția rusă pentru garantarea creditelor externe și investițiilor”. În aceste condiții există riscul ca aceleași companii rusești, controlate de persoane din anturajul lui Putin, să înregistreze companii în Republica Moldova și să contracteze credite de la băncile rusești sub garanția guvernului rus, iar obligațiile de plată să fie transformate în datorie de stat a Moldovei față de Federația Rusă.

Mai mult ca atât, datoria la gaz a Moldovagaz față de Gazprom (*\$6,6 miliarde*) și subsidiara sa Factoring-Finans (*\$1,2 miliarde*) poate fi la fel convertită în datorie de stat a Republicii Moldova. Dacă Moldovagaz – companie înregistrată în Moldova – contractează credite de la băncile rusești sub garanții de stat ale Federației Ruse, aceste credite cad sub incidența art. 7.2. a acordului de împrumut și vor fi incluse la datoria consolidată a Republicii Moldova.

(4) Aplicarea penalității la penalitățile calculate pentru alte datorii

Pe lângă faptul că Federația Rusă poate include și alte împrumuturi, inclusiv private, la datoria consolidată a Republicii Moldova, prevederile art. 7.2. din acord permit Federației Ruse să aplice o penalitate de *2% anual * 150%* la întreaga datorie, inclusiv dobânzi și penalități calculate la celelalte împrumuturi. Calcularea penalității la penalitate este un procedeu ilegal potrivit legislației civile din Republica Moldova.

De regulă suma penalităților este plafonată la o anumită cotă din datoria totală (*spre exemplu, în contractul de procurare a gazelor încheiat de Moldovagaz cu Gazprom, suma penalităților este limitată la 5% din datoria totală*). Acordul de împrumut nu include asemenea prevederi. Mai mult ca atât, prioritatea plăților stabilită în art. 8.2. din acord prevede mai întâi achitarea penalităților la datoria consolidată, restituirea datoriei consolidate, plata penalităților și dobânzilor la datoria de bază și tocmai în ultimul rând restituirea împrumutului propriu-zis.

Prevederile menționate a acordului de împrumut creează posibilități de majorare multiplă a datoriei consolidate a Republicii Moldova față de Federația Rusă. Acceptarea unor asemenea condiții va submina securitatea economică și va spori dependența Republicii Moldova de Federația Rusă.

Riscuri

- (5) Contractul de împrumut nu prevede clauze privind jurisdicția unde vor fi judecate eventualele litigii privind restituirea datoriei. În cazul datoriilor pentru gazele naturale rusești, litigiile între „Moldovagaz” și „Gazprom” sunt examinate de Arbitrajul comercial al Camerei de Comerț din Moscova, expus influenței politice de la Kremlin. În cazul împrumutului sub formă de eurobonduri în sumă de \$3 miliarde acordat Ucrainei de Federația Rusă în anul 2013, examinarea litigiului are loc la Curtea Supremă din Londra;
- (6) Ținând cont de experiența Ucrainei referitor la împrumutul primit de la Federația Rusă, există riscul că Federația Rusă va folosi instrumentul datoriei pentru a limita accesul Republicii Moldova la finanțare externă. Regulile FMI interzic creditarea țării care are datorii expirate față de alte state. Totodată, Republica Moldova ar putea întâmpina dificultăți dacă pe viitor va intenționa să restructureze datoria externă. Regulile de restructurare a datoriei prevăd că toți creditorii trebuie să obțină condiții egale, iar Federația Rusă poate sabota acest proces dacă va solicita condiții preferențiale.
- (7) Includerea datoriilor unor companii private, garantate de „Agenția rusă pentru garantarea creditelor externe și investițiilor”, în datoria consolidată a Republicii Moldova va crea dificultăți într-un eventual litigiu internațional contra Federației Ruse. Dacă Rusia va pretinde că agenția respectivă, în calitate de creditor al Moldovei, este o entitate separată de guvernul rus, Republica Moldova va trebui să demonstreze în fața unei instanțe internaționale că toate acțiunile acestui creditor în raport cu datoria Moldovei sunt dictate de Kremlin.

Concluzii

Din informația disponibilă până în prezent, putem formula următoarele concluzii:

- (8) Prin acordarea acestui împrumut, Federația Rusă contribuie la finanțarea campaniei electorale a lui Igor Dodon în ajunul alegerilor prezidențiale, preconizate în toamna anului 2020. În acest mod se urmărește creșterea dependenței economice și menținerea Republicii Moldova în sfera de influență a Federației Ruse. Clauza privind acordarea tranșei a 2-a în valoare de 100 milioane EUR până la data de 31 Oct 2020 ar putea fi folosită pentru a influența realegerea lui Igor Dodon în funcția de președinte.

- (9) Angajamentul Republicii Moldova de a contracta agenți economici din Rusia pentru realizarea așa-numitor proiecte comune, finanțate din acest împrumut, se poate solda cu delapidarea banilor în favoarea "prietenilor lui Putin", iar datoria va fi rambursată de contribuabilii din Republica Moldova.
- (10) Condițiile abuzive din acordul de împrumut permit majorarea multiplă a datoriei de stat a Republicii Moldova față de Federația Rusă. Instrumentul datoriei va fi folosit de Rusia pentru a prelua controlul asupra infrastructurii strategice din Moldova, după cum s-a întâmplat anterior în sectorul gazelor naturale.

Recomandări

- (11) Deși Republica Moldova are nevoie de resurse financiare pentru a face față crizei economice și sociale provocate de pandemie, acest acord de împrumut nu poate fi ratificat în varianta actuală. Trebuie excluse prevederile abuzive privind implicarea business-ului rus și includerea oricăror obligații la datoria consolidată a Moldovei. Acordul trebuie completat cu prevederi privind limitarea valorii penalităților, trebuie revizuită consecutivitatea efectuării plăților la deservirea datoriei și trebuie prevăzută jurisdicția unde vor fi examinate litigiile referitor la restituirea împrumutului.**

Implicări de securitate regională.

- (12) La data de 21 aprilie, asociația AGER a publicat lista de drumuri care urmează să fie reparate sau modernizate din contul creditului oferit de Federația Rusă². Atrage atenția că cele mai multe drumuri incluse în listă conectează aeroportul cu dublă destinație (militară și civilă) de la Mărculești cu traseele naționale și regiunea separatistă transnistreană. Un alt drum care urmează să fie construit este spre locația în UTA Găgăuzia unde ar urma să fie construit un nou aeroport. La fel, se pune accent sporit pe conectarea rutieră a UTA Găgăuzia cu regiunea transnistreană și cu punctele de trecere a frontierei de stat cu Ucraina, inclusiv pe teritoriul transnistrean, aflat sub controlul militar al Rusiei. Aceste coincidențe au trezit imediat îngrijorarea experților de securitate. Or, atât regiunea transnistreană, cât și UTA Găgăuzia sunt potențiale focare de mobilizare după modelul Donbas în cazul unui conflict de amploare în sudul Ucrainei. Aeroportul Mărculești se află lângă Bălți – un alt oraș locuit în majoritate covârșitoare de populație cu orientare pro-rusă.
- (13) Există pericolul că Federația Rusă, utilizând controlul său asupra conducerii actuale a Republicii Moldova, crează premise pentru a putea integra infrastructura aeriană și rutieră a Republicii Moldova pentru desfășurarea rapidă de forțe militare și para-militare (mobilizate din rândul populației locale adevrate) pentru un eventual front din vest contra Ucrainei. În mod evident aceste fapte nu semnifică neapărat pregătirea pentru un conflict apropiat, dar sunt niște riscuri pe care considerăm important să le notificăm.

² <https://revizia.md/ro/where-will-the-money-from-the-russian-credit-agreement-go/>